

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ: ચોથું – અંક: 156 – January 04, 2009

‘ઉંઝાજોડણી’માં અને ‘શ્રુતી’ ફોન્ટમા અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર uttamgajjar@hotmail.com

ગુજરાતીમાં બોલો

◆ ડૉ. પંકજ શાં. જોશી

થોડા સમય પહેલાં વડોદરા જવાનું થયું અને ત્યાં વીદ્યાર્થીઓ, યુવાનો તથા ઘણાચ રસ ધરાવતા નાગરીકો સાથે વીજ્ઞાન તથા બ્રહ્માંડ વીશે ઘણા મઝાના વાર્તાલાપો થયા.

પરંતુ એ બધામાં, પ્રાથમીક તથા માધ્યમીક શાળાના વીદ્યાર્થીઓ સાથે ગાળેલી એક બપોરના બેએક કલાક મારે માટે અત્યંત યાદગાર બની ગયા. તેમણે મને આજના ગુજરાતની શીક્ષણ-પદ્ધતી વીશે વીચારતો કરી દીધો. આમ તો મારે થોડી વીશ્વ-વીજ્ઞાનની વાતો કરીને પછી આ નાનાં-મોટાં બાળકો સાથે કંઈક પ્રશ્નોત્તરી કરવાની હતી; પણ તેમાં ઘટના એવી બની કે, મને પોતાને જ અનેક પ્રશ્નો થયા. તે બધાના જવાબ તો હજી મને મળ્યા નથી અને એથી જ સૌની સાથે તે વીશે વાત કરવા જેવું લાગે છે.

મુળ વાત એમ બની કે થોડા પ્રાથમીક પરીચય પછી તારાઓ, સુર્ય, ગ્રહમાળા વગેરે વીશે મેં વાત શરૂ કરી. સ્વાભાવીક રીતે જ ગુજરાતીમાં હું બોલતો હતો, વીદ્યાર્થીઓ આનંદથી સાંભળતાં હતાં, પાછળ છેલ્લે કેટલાક શીક્ષકો પણ બેઠા હતા. તેઓ જુદી જુદી શાળાઓમાંથી બાળકોને લઈને ત્યાંના વીજ્ઞાનકેન્દ્રમાં આવ્યા હતા.

બધું બરાબર ચાલતું હતું અને વચ્ચે વચ્ચે તારા-નક્ષત્રો વીશે અંગ્રેજી શબ્દો પણ હું કહેતો જતો હતો, જરૂર જણાય ત્યાં, જેથી ભવીષ્યને માટે વધુ અભ્યાસ કરનારને તે ઉપયોગી થાય. ત્યાં થોડી વારમાં જ પાછળથી એક શીક્ષક મારી પાસે આવ્યા અને મને વચ્ચે જ અટકાવીને કહેવા લાગ્યા: ‘સાહેબ, અંગ્રેજીમાં જ આખી વાત કરો ને ! આવી બધી વાત તો અંગ્રેજીમાં જ બરાબર થાય ને !’

મેં તરત વીદ્યાર્થીઓને કહ્યું કે, ‘જુઓ, મને આવી વીનંતી મળી છે. મને કંઈ વાંધો નથી. ચાલો, અંગ્રેજીમાં વાત કરીએ.’ અને મેં ભાષા બદલી અને વાતનો તંતુ સાંધ્યો. તેમાં હજુ માંડ ત્રણ-ચાર મીનીટ ગઈ હશે ત્યાં તો આગળ બેઠેલી દસ-બાર વર્ષની છોકરી જોરથી બોલી ઉઠી: ‘હાય, આમાં તો કંઈ સમજાતું નથી ! પહેલાં ગુજરાતીમાં કેવી સરસ સમજ પડતી’તી ! સાહેબ, ગુજરાતીમાં જ બોલો ને, પ્લીઝ !’

હવે ન સમજવાનો અને મુંઝાવાનો વારો મારો હતો ! મેં કહ્યું, ‘ જુઓ મીત્રો, મને તો ગુજરાતીમાં બોલવાનું ગમશે-ગમે જ છે ખાસ કરીને ગુજરાતમાં. પણ આ શીક્ષક સાહેબે કહ્યું અંગ્રેજીનું. તો થોડું અંગ્રેજી મને પણ આવડે છે આથી તેનો પણ વાંધો નથી. તો પહેલાં નક્કી કરો કે કઈ ભાષામાં વાત કરવી છે, પછી આગળ વધીએ.

આશરે બસો-સવાબસો વીદ્યાર્થીઓ અને આઠ-દસ શીક્ષકો હશે-બધા જ શાંત થઈ ગયા. વળી કોઈ આવીને મને ધીરેથી કહી ગયું કે આમાં અંગ્રેજી માધ્યમની શાળાના ઘણા વીદ્યાર્થીઓ છે. મેં વીદ્યાર્થીઓને જ પુછ્યું, ‘ગુજરાતીમાં જ વાત ચાલુ રાખવી તેમ ઈચ્છનારાઓ હાથ ઉંચા કરો’ અને ઘણા બધા હાથ ઉંચા થયા, પછી અંગ્રેજીનું પુછ્યું તો થોડા જ હાથ ઉંચા થયા. છેવટે આમાંથી કેટલા વીદ્યાર્થીઓ અંગ્રેજી શાળામાંથી આવે છે તે પુછતાં તો તે ઘણાએ-અડધા જેટલા હતા, કે એથી વધુ.

પણ હવે બ્રહ્માંડની વાતમાંથી હટીને મારું પોતાનું મગજ જ આ ભાષાના પ્રશ્નમાં લાગી ગયું ! આથી જરા સંશોધન કરવા મેં વીદ્યાર્થીઓને પુછ્યું, ‘તમારામાંથી ઘણા અંગ્રેજી શાળાઓમાં ભણે છે, તે ભલે ભણતા; પણ મને એ વાત કરો કે તમારામાંથી ઘરમાં, તમારાં માતા-પીતા સાથે કેટલા અંગ્રજીમાં વાત કરે છે ?’ ત્યારે એક ચબરાકીયો વળી જોરથી બોલી ઉઠ્યો, ‘સાહેબ, ઘરમાં તો ગુજરાતીમાં જ બોલીએ ને ?’ મેં કહ્યું, ‘એમ નહીં, હાથ ઉંચા કરો...’ ત્યારે એક જ હાથ ઉંચો થયો, બધાની નવાઈ વચ્ચે એ છોકરો કહે કે, ‘મારા પપ્પાએ નીચમ કર્યો છે કે તેમની સાથે મારે અંગ્રેજીમાં જ બોલવાનું. અંગ્રેજી સુધરે એટલા માટે.’ મેં તરત પ્રશ્ન કર્યો, ‘પણ મમ્મી સાથે ?’ અને જવાબ હતો, ‘એ તો ગુજરાતીમાં જ હોય ને !’

ભાષાની આવી ચર્ચા થશે તેવી કોઈની ધારણા નહોતી - વીદ્યાર્થીઓ, શીક્ષકો અમારામાંના, અધ્યક્ષ કે બીજા મહેમાનોની ! સાવ શાંતી છવાયેલી હતી. મેં શીક્ષકો તરફ જોઈને કહ્યું, ‘બાળકોને પસંદ છે તો ગુજરાતીમાં જ વાત ચાલવા દો ને ! પછી એવું હશે તો છેલ્લે થોડું અંગ્રેજીમાંયે બોલી દઈશું, તમારા સંતોષ માટે !’

આ સભા તો તે દીવસે સરસ પુરી થઈ; પણ મેં આગળ કહ્યું તેમ મારા માટે અને કદાચ આપણા બધાને માટે અનેક પ્રશ્નો છોડતી ગઈ. આ સંદર્ભે ત્યાંના મીત્રોએ પછી કહ્યું કે, ‘અમારે વડોદરામાં આવી અંગ્રેજી-ગુજરાતીની મારામારી તો ચાલ્યા જ કરે છે હમેશાં.’ પરંતુ આ ઘટના વીશે ધ્યાનથી વીચારીએ તો તે આજના ગુજરાતમાં બધે વધતા-ઓછા અંશે આવી પરીસ્થિતી હશે, તે વીશે સુચક માહિતી મળી જાય છે. આપણી આજની શીક્ષણ-

પદ્ધતી, આપણી મનોદશા, શાળાઓ તથા શીક્ષકની સ્થીતી તથા તૈયારી વીશે આ ઘટનામાંથી સંકેતો મળે છે.

બાળકનો જન્મ થાય પછી એકાદ-બે વર્ષ તેને કડવાટ-કડુ-કરીયાતું પાવાનો આપણે ત્યાં રીવાજ છે. પરંતુ એ તો ઉપયોગી છે. આ જ બાળક થોડું મોટું થાય અને શાળાએ, બાળમંદીરે જતું થાય કે તરત જ તેને સમાજ, શાળાઓ, શીક્ષકો અને મા-બાપ પોતે પણ આવી જ રીતે માતૃભાષાનું અમૃતરૂપી ધાવણ છોડાવીને પરભાષાની કટુતા પીવડાવવા શા માટે તૈયાર થઈ જાય છે ? હજી તો બાળક પાંચ-છ વરસનું માંડ થાય ત્યાં તેને અંગ્રજી એ, બી, સી, ડી, શીખવી દેવા માટે ઘરેઘરમાં કેમ યુદ્ધની પરીસ્થીતી રચાય છે ? જો 'કેટ', 'બેટ', 'મન્કી' અને એવા બીજા શબ્દો શીખવામાં ચાર-પાંચ વર્ષના બાળકને થોડી વાર પણ લાગે તો તેના 'એડમીશન'નું શું થશે; એવા ભયથી સર્જાતી ભયંકર તાણ, ફફડાટ અને માતા-પીતાના ચકળવકળ ચહેરાઓ કોણે નહીં જોયા હોય ?

આ બધી પરીસ્થીતીનું મુખ્ય કારણ એ જ છે કે આપણા ગુજરાતી સમાજમાં અને ગુજરાતનાં શહેર-ગામોમાં એવો અતીવ્યાપક ખ્યાલ અને માન્યતા છે કે જીવનમાં, સમાજમાં અને કારકીર્દીમાં સફળ થવું હોય તો અંગ્રેજી, અંગ્રેજી અને બસ અંગ્રેજી ભાષા જ જોઈએ. અને એ નહીં હોય તો આપણે ત્યાંની કાઠીયાવાડી બોલીમાં કહીએ તો 'મરાઈ જાશું' . આમ આપણો આખો સમાજ જાણે એક પ્રકારની ભય ભરેલી તાણ-નર્વસ સ્થીતીમાં જીવી રહ્યો છે એમ કહીએ તો જરા પણ વધારે પડતું નહીં કહેવાય, એવું મને તો જણાય છે. આ સાથે જ એ પણ યાદ આવી જાય છે કે અમે શાળામાં ભણતા ત્યારે પણ, દાયકાઓ પહેલા પણ, આ પ્રશ્ન આવી જ ઉગ્રતા અને લાગણીઓની લડાઈ સાથે ચર્ચાતો. એ સમયે ગુજરાત વીધાપીઠના પ્રાધ્યાપક શ્રી મગનભાઈ દેસાઈ માતૃભાષાની વાત કરવામાં એવા વગોવાયેલા કે ગુજરાતી માધ્યમ ને 'મગન માધ્યમ'નું નામ અપાયેલું !

પરંતુ શું આ માન્યતા અને ખ્યાલ સાચો છે ? એનો જવાબ મેળવવા તો વૈજ્ઞાનીકો, બાળ-માનસશાસ્ત્રીઓ, ભાષા-શાસ્ત્રીઓ, કેળવણીકારો તથા તત્ત્વજ્ઞાનીઓની સલાહ-અભીપ્રાય લેવાં-સમજવાં જોઈએ.

પણ એ વાતને હમણાં એક બાજુએ રાખીને પહેલાં તો મને એ જ પુછવાનું મન થાય છે કે આ પરીસ્થીતીમાં ચાર-પાંચ વરસનાં કુમળાં બાળકોની શી દશા અને હાલહવાલ થાય છે એનો કોઈએ વીચાર કર્યો છે ? દોઢ-બે વર્ષની વય થતાં થોડું થોડું સમજણું થતું જતું બાળક પોતાનાં કાકા-કાકી, મામા-મામી, દાદા-દાદી, ભાઈ-બહેન, માતા-પીતા આ બધાં તથા આસપાસના આડોશી-પાડોશી તથા સમાજમાંથી હર્ષ, શોક, સુખ, દુઃખ, આનંદ, ભય

પ્રેમ, ગુસ્સો અને આવી અનેકવીધ લાગણીઓ, માહિતીજ્ઞાનનાં સ્પંદનો ઝીલતું મોટું થતું જાય છે અને તેનાં મન, બુદ્ધી, અંતઃકરણની ક્ષીતીજો ધીમે ધીમે વીકસતી આવે છે. ગુજરાતના કોઈ સામાન્ય ગામ કે શહેરમાં આ બાળક વસેલું છે તેવો વીચાર કરો, જે વાત, અલબત્ત, ભારતના અન્ય પ્રદેશોને પણ એ જ રીતે ઓછે-વત્તે અંશે લાગુ પડે છે.

એકસોમાંથી પંચાણ-અઠાણ ટકા તો બાળકની આજુબાજુ સ્વાભાવીક રીતે જ તેની માતૃભાષાનું વાતાવરણ હોય છે અને વધારામાં હિન્દી, અંગ્રેજી ભાષાઓના આપણા પોતાના બની ગયા હોય તેવા કેટલાક શબ્દો.

હવે તે ચાર-પાંચ વર્ષનું થતાં જ એક જુદી જ ભાષા(અંગ્રેજી)ની કેટલીક રંગબેરંગી કે સાવ સાદી પુસ્તીકાઓ તેની સમક્ષ હાજર થઈ જાય છે ! અચાનક જ, તેમાંથી તેણે કંઈક 'કરી લેવાનું' છે 'શીખી' લેવાનું છે; 'સીઝ' કરી લેવાનું છે, એવી વાત એ જ માતા-પીતા ક્યારેક આગ્રહ કે ક્યારેક થોડા ગુસ્સા સાથે કરવા લાગે છે, જે પહેલાં અતીપ્રેમાળ અને દેવદુત જેવાં દેખાતાં હતાં ! જે સમાજ, વાતાવરણમાં તે ઉછર્યું છે તેનાથી કંઈક જુદી જ વાત આ થવા લાગી છે. ઘણા બધા કીસ્સાઓમાં તો બાળક તથા માતા-પીતા, આ બન્ને પક્ષે એક અત્યંત મનોવેદનામય પરીસ્થિતી પણ આમાંથી સર્જાતી હોય છે.

સાચી હકીકત તો એ છે કે મોટા ભાગનાં બાળકોનો ઘણો સમય, અનેક વર્ષો, આ નવી પરીસ્થિતી સાથે અનુકુલન અને સંતુલન સાધવામાં જ પસાર થઈ જાય છે. બાળપણનો આ એક એવો સમય છે જેમાં, બાળ-મનોવીજ્ઞાનીઓના કહેવા પ્રમાણે અને સામાન્ય અનુભવથી પણ આપણને બધાને પણ ખબર છે તે પ્રમાણે, બાળક વધુમાં વધુ ગતીથી નવી નવી વાતો અને જ્ઞાન મેળવતું-શીખતું હોય છે. બરાબર આ જ સમયે તેને માતૃભાષા, જેનાથી તે પોતાના અત્યાર સુધીના અનુભવોથી પુર્ણ પરીચીત થઈ ચુક્યું છે અને પોતાની અભીવ્યક્તી સાધી ચુક્યું છે, તેનાથી તેને વીખુટું પાડી દેવાનો પ્રયત્ન અને કાર્ય શરુ થાય છે. મોટાભાગના કીસ્સાઓમાં બાળકને આ નવો અનુભવ ભયજનક જ જણાય છે અને તેની રચનાત્મક શક્તિઓ ગુંગળાઈને તેની નવું નવું શીખવાની ગતી ધીમી પડી જાય છે.

તેમાંયે સૌથી વધુ કુરતાપુર્ણ વાત તો એ થાય છે કે જેમાં આજની ક્ષણ સુધી તે હસતું-રડતું, ખાતું-પીતું, નાચતું-ગાતું હતું તે તેની સમક્ષની માતૃભાષા તો હલકી-નબળી છે તેવી વાત શરુ થાય છે ! કોઈ ફેશનપરેડમાંથી હાજર કરાયેલી સુન્દરીની જેમ, તે સ્વરુપે અંગ્રેજી ભાષા તેની સમક્ષ રજુ કરાય છે, જે તેની માતૃભાષા કરતાં ઉત્તમ, ઉપયોગી, સુન્દર, મહાન છે, આવું માનવા-મનાવવાની બળજબરી શરુ થાય છે.

ચાર-પાંચ વર્ષના બાળકની મનોભૂમિકામાં જવાનો પ્રયત્ન કરીને આ વાત વીચારશો તો તરત સમજાશે. આનું પરીણામ એક જ હોઈ શકે અને હોય છે કે તેની સ્વાભાવીક રચનાત્મકતા, કલ્પનાશીલતા પર આઘાત-પ્રહાર થઈ તે કુંઠીત થાય અને એમ જ બને પણ છે. આવી ઘટનાના અનેકાનેક દાખલા તમને તમારી જ આસપાસ જેટલા જોવા હોય તેટલા સરળતાથી મળી શકશે. મેં તો ઘણાં જોયા જ છે.

તાજેતરમાં જ યુનેસ્કોએ વીગતવાર વૈજ્ઞાનીક અભ્યાસ પછી એક અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે શરૂઆતનું પ્રાથમીક શીક્ષણ તો દરેક બાળકને તેની માતૃભાષામાં જ મળવું જોઈએ, જેના અનેકાનેક ફાયદાઓ છે. અને જો એ ન થાય અને માતૃભાષાથી અન્ય ભાષામાં બાળકનું શીક્ષણ શરૂ કરાય તો તેનાં ઘણાં ગેરફાયદા અને નુકસાન પણ બહાર આવ્યાં છે.

અહીં મૂળ વાત એટલી જ છે કે જે ભાષામાં બાળક જન્મથી સંવેદનો ગ્રહણ કરતું આવ્યું છે તેમાં જ આગળનું શીક્ષણ તેને માટે સરળ અને સહજ રહે છે. ત્યારે તેમાં ચાર-પાંચ વર્ષની કુમળી વયે જ ભાષામાં ફેરફાર કરવાથી સ્વાભાવીક જ ગુંચવાડો ઉભો થાય છે. તમારા કુટુંબમાં બાળકનો જન્મ થાય કે તરત જ ઘરમાં અને આસપાસ પણ બધી વાતચીત, વ્યવહારો અંગ્રેજીમાં જ થવા લાગે તો જરૂર તેનું શાળાનું શીક્ષણ તમે અંગ્રેજીમાં શરૂ કરી શકો. પણ તેમ ન હોય તો તો નુકસાન જ નુકસાન છે.

વળી, આપણા સમાજમાં વ્યાપક બનતી જતી માન્યતા અને ખ્યાલ, જેની વાત મેં આગળ કરી કે જીવનમાં સફળ થવું હોય તો શરૂઆતથી જ અંગ્રેજીમાં શીક્ષણ લેવું એ વાત ખોટી અને પાયા વગરની અવૈજ્ઞાનીક વાત છે. વાસ્તવીકતા તો એ છે કે એકવાર માતૃભાષામાં શીક્ષણ શરૂ થાય અને પાચો મજબૂત બને, બાળકનું વાચન તથા અનુભવ થોડા વીશાળ બને અને પછી અન્ય જરૂરી ભાષાઓ તથા આવડતો તો એ ઘણી વધારે સરળતાથી ગ્રહણ કરી લે છે અને આમ, જીવનના સર્વાંગી વીકાસમાં તે વધારે સરળતાથી આગળ વધે છે.

◆ ડૉ. પંકજ શાં. જોશી

(જુન-2006ના 'નવનીત સમર્પણ'ના અંકના પાન 97 ઉપરથી સાભાર...)

‘હું તો ગુજરાતી માધ્યમમાં જ ભણ્યો છું !’ એવું ગર્વથી કહેનાર આ ખગોળ વીજ્ઞાની **પંકજભાઈ**નું એક પુસ્તક **‘બ્રહ્માંડ-દર્શન’** હાલ જ પ્રગટ થયું. **પ્રકાશક**-પારુલ દાંડીકર, યજ્ઞ પ્રકાશન, હુજરાતપાગા, **વડોદરા**-૩૯૦૦૦૧ મુલ્ય-૬૦ રૂપીયા

સર્જકસંપર્ક:

Pankaj S. Joshi

Professor,

Department of Astronomy and Astrophysics, Tata Institute of Fundamental Research,
Homi Bhabha Road, Colaba, **Mumbai** 400005, India Phone: 022-2278 2486 (direct)

022-2280 4923 (R)--Fax: 091-22-2280 4610/4611

E-mail: joshi.divya2@gmail.com

‘ભાષા જાળવણીની જવાબદારી કોની? સૌથી પહેલી જવાબદારી માબાપોની છે. સૌએ એ સમજી લેવાની જરૂર છે કે ભાષા માત્ર વાગ્વહેવારનું સાધન નથી; પણ સંસ્કૃતીનું મુખ્ય વાહન પણ ભાષા જ છે. આજે બાળકને અંગ્રેજી માધ્યમમાં મુકવાની ફેશન છે કે જરૂરીયાત એનો ઉત્તર આપવો સહેલો નથી. કારણ કે એમાં ઘણાં બધાં પાસાં સંકળાયેલાં છે. બાળકને પોતાની ભાષા-માતૃભાષાથી વીખુટું પાડવું એટલે એની સંસ્કૃતીથી પણ વીખુટું પાડવા જેવું થાય. સંસ્કૃતી અને ભાષા એકબીજાં સાથે એટલાં સંકળાયેલાં છે કે બેને અલગ કરવાં એટલે સંસ્કૃતીના દેહ ઉપરથી ચામડી ઉતરડી લીધા જેવું થાય. સંસ્કૃતીનું સંક્રમણ પેઢી દર પેઢીથી ભાષાના મુખ્ય વાહન દ્વારા જ ચાલ્યું આવતું હોય છે. જ્યાં આગળ ભાષા બદલાઈ જશે ત્યાં સંસ્કૃતીનું સંક્રમણ પણ અટકી જશે. – ડૉ. ઉર્મી ધનશ્યામ દેસાઈ

‘મુબઈ સમાચાર’ દૈનિકે યોજેલી ‘ગુજરાતી ભાષાનું ભવીષ્ય’ નામક નીબંધસ્પર્ધામાં ત્રીજા ક્રમે આવેલ એમના નીબંધમાંથી..

તા. ૨૨ ડીસેમ્બર ૨૦૦૮ના ‘મુબઈ સમાચાર’ના અંકમાંથી સાભાર..

૨૧મી સદીના નગરનીવાસી બાલકૃષ્ણનું પ્રભાતીયું

(નરસીંહ મહેતાના ‘જાગ ને જાદવા’ પદનું પ્રતીકાવ્ય)

જાગ ને જાદવા, કૃષ્ણ નીશાળીયા,
તુજ વીના સ્કુલમાં કોણ જાશે ?
મેંગી, પીઝા અને કરકરા કુરકુરે,
‘ઠંડા મતલબ...’ પછી કોણ પીશે ?
લેસન ઘણું રહ્યું, રાતે ટીવી જોયું,
પડ્યું હોમવર્ક પછી કોણ કરશે ?
બહુબહુ પુસ્તકો, બહુબહુ નોટબુકો,
દફતરનો ભાર તે કોણ વહેશે ?

વાન આવી જશે, હોર્ન બહુ મારશે,
તુજ વીના ગીરદી કોણ કરશે ?
સ્ટડીરુમમાં વળી કવીતા ગોખતાં,
ફીલમી ગીતડાં કોણ ગાશે ?
ભણે સાગર વળી આટલું ભણ્યા પછી,
નોકરીમાં તને કોણ લેશે?

-રતીલાલ બોરીસાગર

ishan_borisagar@yahoo.com

(નુતન વર્ષના એમના દીવાળી કાર્ડમાંથી સાભાર...)

◆◆◆

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ: ચોથું – અંક: 156 – January 04, 2009

‘ઉંઝાજોડણી’માં અને ‘શ્રુતી’ ફોન્ટમા અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર uttamgajjar@hotmail.com

◆◆◆

આપને અને આપ મારફત આપના મીત્રોને પણ લેક્સીકોનની આ નવી **interface**ની મુલાકાત લેવાનું નીમંત્રણ છે. વીશ્વનાં કરોડો ગુજરાતી ભાઈ-બહેનો સુધી આ સંદેશો પહોંચાડવામાં સહાય કરી, આપને પણ ગુજરાતી ભાષાની અમુલ્ય સેવાના પુણ્યના અધીકારી બનવા વીનંતી.

વીશ્વના **17,00,000**થીયે વધારે ભાષાપ્રેમીઓએ <http://www.gujaratilexicon.com/> ની અત્યાર સુધીમાં મુલાકાત લીધી છે

આપ સૌના સહયોગ થકી ‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ના દેશ-વીદેશમાં હજારો વાચકો થયા અને રોજરોજ નવાં નામો ઉમેરાતાં જાય છે એ પુરવાર કરે છે કે, દેશવીદેશમાં ગુજરાતી વાચનના રસીયા બહુ મોટી સંખ્યામાં છે.

સૌનો આભાર...અમારી ‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ની અત્યાર સુધીની જુની સઘળી પીડીએફ ફાઈલો સરળતાથી ડાઉનલોડ કરવા, અમારી વેબસાઈટ <http://gujaratilexicon.com/index.php?action=downloadSeM> પર ક્લિક કરવા વીનંતી.

આ જ વેબ સાઈટ પરથી લેક્સીકોન અને શ્રી. વીપુલ કલ્યાણી તરફથી લંડનથી પ્રકાશીત થતા 'ઓપીનીયન' માસિકના અંકોની તથા શ્રી. પ્રવીણ વાઘાણી 'મેલ્બોર્ન - ઓસ્ટ્રેલીયા' તરફથી પ્રકાશીત થતા 'માતૃભાષા' માસિકની મુલાકાતે પણ જઈ શકાશે..

Kindly send your suggestions to:
Ratilal Chandaria, e-mail: rpchandaria@comcraft.com
Ashok Karania, e-mail: ashok@gujaratlexicon.com

‘પરીશ્રમ મને પ્રીય છે. પરસેવો પાડીને મેળવેલું પરીણામ જે આવે તે મીઠું લાગે છે. એ પરીણામ જાહેર જનતાને સંતોષે છે કે નહીં, એ પ્રશ્ન તો પછી ઉઠે છે. પહેલો પ્રશ્ન તો લેખકના પોતાના સંતોષનો છે.

‘હું એક કામ પુરું કરું છું ત્યારે મારો સંતોષ એ હોય છે કે મારી શક્તિની સમગ્ર મર્યાદા આવી રહ્યા સુધી મેં મહેનત કરી છે. આથી વધુ સારું હું ન જ કરી શક્યો હોત. એ થઈ મારી શક્તિની મર્યાદા.

‘પણ હું મારી જાતને કદી એમ સમજાવી લેતો નથી કે મારી જાહેરમાં જે પ્રતીક્ષા થઈ છે તેને આધારે હું જે કાંઈ ઘસડીને ફગાવીશ તે લોકો ચલાવી લેશે. ના, હું જાણું છું કે સાહિત્યકાર કે પત્રકારનું કશું જ લોકો શ્રીપુરાંતે રાખતા નથી.

‘અગાઉ તમે ખુબ અચ્છી કૃતીઓ આપી છે એટલે એકાદ નબળી લોકો નીભાવી લેશે, એમ કદી ગણશો નહીં. એથી ઉલટું, અગાઉ તમે લોકોને જે આસ્વાદ કરાવ્યો હશે તેથી ઉચ્ચ વાચનની લોકો તમારી તરફથી અપેક્ષા રાખીને બેસશે. માટે બહેતર છે કે કંઈ વધુ ન આપો; પણ જે કાંઈ આપો તે તમારા સૌ ટકા શ્રમનું જ અને તમારો પોતાનો સંતોષ પ્રાપ્ત કરી શકેલું પરીણામ હોવું જોઈએ.’ **—ઝવેરચંદ મેઘાણી**

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ: ચોથું – અંક: 156 – January 04, 2009
‘ઉંઝાજોડણી’માં અને ‘શ્રુતી’ ફોન્ટમા અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજજર uttamgajjar@hotmail.com

